

Tribina „Znamenite žene srpskog srednjeg veka“ održana je u četvrtak, 8. novembra, u klubu „Tribina mladih“ Kulturnog centra Novog Sada. Autor i predavač bio je docent dr Boris Stojkovski.

U srpskoj srednjovekovnoj istoriji žene su zauzimale izuzetno značajno mesto. Znamenite Srпкиnje, ali i strankinje koje su se udavale za srpske vladare i velikaše, ostavile su značajan trag. Imale su nemalog učešća u političkom i diplomatskom životu, ali i u kulturi i duhovnosti, pa čak i u obrazovanju žena u srednjem veku. Mnoge su postale i svetiteljke.

- Najstariji portret srpske žene datira iz 12. veka, tačnije iz 1137. godine. U pitanju je portret Marije od Znojma, sestre kraljice Jelene Ugarske, žene uglednog češkog udeonog vladara Konrada od Znojma. Ovaj portret nastao je tri decenije pre pojave dinastije Nemanjić u srednjovekovnoj Srbiji - objasnio je Stojkovski na početku tribine.

Najznačajnije žene srpske istorije pripadale su dinastiji Nemanjić. O Anastasiji, ženi Stefana Nemanje, poznato je da se sa svojim mužem zamonašila i proslavlja se kao svetica. Više se zna o ženama Stefana Prvovenčanog, Evdokiji, vizantinskoj princezi, i o Ani Dandolo, mletačkoj princezi. Preko braka sa obema princezama, Srbija je ušla na velika vrata u evropska zbivanja. Brakom sa Evdokijom, Srbija je postala najbliži saradnik Vizantije i Stefan je dobio najvišu titulu u tom trenutku, titulu sevastokratora. Dolazak Ane Dandolo u Srbiju označio je i prve korake ka dobijanju kraljevske krune 1217. godine.

Posle smrti cara Dušana, slavni nemanjićki period doživeo je krah. Posle Maričke bitke 1371. godine uzdigao se tada najveći oblasni gospodar Lazar Hrebeljanović. Njegov brak sa kneginjom Milicom nije bio slučajan. Ona je bila direktan potomak Vukana Nemanjića. Ovaj brak je označio Lazarevo direktno povezivanje sa dinastijom Nemanjića.

Govoreći o ćerkama kneza Lazara, Stojkovski je izdvojio sultaniju Oliveru kao najslavniju, a u isto vreme i najnepoznatiju za širu javnost. Postoje legende da joj je put bio posut ružama kada je odlazila u Bajazitov harem u Carigrad. Ona se u osmanskim izvorima i danas naziva Despina (despotica) Olivera. Posle smrti Bajazita, Olivera se vratila u Srbiju.

Pored Lazarevića, druga važna srednjovekovna porodica bila je Branković, koja je podarila mnoge velike žene: Irinu, odnosno Jerinu, Maru i Katarinu Kantakuzinu, groficu celjsku. Irina, tj. Jerina, potiče iz porodice Kantakuzin. Nadimak „prokleta“ dobila je kada građeno Smederevo. Vrlo je verovatno da je imala uticaja na prenošenje moštiju Svetog Luke u Smederevo. Na carigradskom sultanskom dvoru govorio se srpski jezik zahvaljujući Mari Branković, koja je imala velik uticaj na Murata Drugog, kome nije podarila sina naslednika. Katarina Kantakuzina je bila udata za Urliha Drugog Celjskog. Katarina je do danas upamćena u kulturi, pre svega po tome što je najstarija srpska knjiga na tlu današnje Hrvatske Varaždinski apostol, nastala u 15.

veku po njenoj narudžbi.

Tekst: MSc Miljana Kozarov
Foto: Milica Stojanac

